

КРАЯЗНАЎЧЫ

ВЕСНІК

• № 5 •

• 31 СТУДЗЕНЯ 2019 •

УА «Лунінецкі ДПТЛПТК»
Аб'яднанне
на інтарэсах
"Крязнаўства"

ДРУГІ МЕСЯЦ ЗІМЫ

Сучасная беларуская назва *студзень* паходзіць ад слова «сцюдзёны», якая яскрава характарызуе самую халодную пару года. Наогул усе беларускія найменні месяцаў адлюстроўваюць характэрныя асаблівасці сезонаў года. У рускай мове яны паходзяць ад лацінскіх назваў. У рымлян студзень - *januarius*, у англічан - *january*, у немцаў - *januar*, у французай - *janvier*.

За студзень дзень павялічваецца на паўтары гадзіны. Дзённая тэмпература паветра звычайна 3...7 градусаў марозу, але бывае паніжаецца да 30 градусаў, што часам прыводзіць да вымярзання азіміны, дрэў і кустоў. Здараліся ў студзені і навальніцы. Фенолагі прыходзяць да такой высновы: згодна з пэўнымі кліматычнымі асаблівасцямі, для паўднёвых раёнаў Беларусі неабходна падбіраць больш зімастойкія сарты азімых, чым для паўночных.

З народнага календара

- ◆ Другі месяц зімы 1
- ◆ Рэспубліканская акцыя «Пішам кнігу разам...» 1
- ◆ Каледаванне 2
- ◆ Калядныя песні нашага часу 2
- ◆ Радавод 3
- ◆ Адгадайце «зімнія» загадкі 4
- ◆ Павел Восіпавіч Сухі 4

РЭСПУБЛІКАНСКАЯ АКЦЫЯ «ПІШАМ КНІГУ РАЗАМ. ЯКОЙ МЫ ХОЧАМ БАЧЫЦЬ НАШУ БЕЛАРУСЬ ПРАЗ 10 ГОД»

Я вырашыў прыняць удзел у гэтай акцыі. Згодна з умовамі, неабходна ўявіць, якой будзе наша краіна праз 10 год.

Мне хочацца, каб наша дзяржава стала эканамічна незалежнай ад Расіі, дэмакратычнай, чыстай ад радыяцыі, са здаровай нацыяй, з біялагічна чыстымі прадуктамі харчавання, з высокаадукаваным насельніцтвам, з супертэхналагічнымі інавацыямі, каб знікла карупцыя і павысіўся ўзровень жыцця нашых грамадзян.

Аляксандр Кіпцэвіч, навучэнец групы №11

*Студзень хаты студзіць –
рана гаспадароў будзіць.*

*Калі ў студзені дажджы –
дабра не ждзшы.*

*Калі студзень імлісты –
мокры год, калі халодны –
позняя вясна і халоднае лета*

КАЛЕДАВАННЕ

Каледаванне – традыцыя з язычніцкімі каранямі. Увечары група сялян (часам дзяўчат, хлопцаў, дзяцей) апрадалася ў жывёл (Казу, Тура, Бусла, Зайца), у розных дзіўных чароўных істот (Дзеда, Бабу, Цыгана, Чорта) і хадзіла па вёсцы або ехала на возе. Яны спыняліся ля кожнага двара, і кожны гаспадар павінен быў запрасіць іх да сябе ў хату, інакш, верылі сяляне, на будучы год шчасця і дабрабыту не будзе. Калядоўнікі спявалі, танцавалі, гралі на дудзе і бубне, ладзілі імправізаваныя сцэны. Напрыканцы выступлення яны ў форме песні ці вершаванага звароту жадалі гаспадарам багацця, здароўя, сямейнага ладу:

Май усяго даволі,
А бяды ніколі!
Стары год канчаем,
Новы зачынаем:
З ранняй вясною,
З буйнай травой,
З збожжам каласістым,
З зярном ядраністым...

Затым зноў у форме вясёлай песні ці вершаванага звароту патрабавалі ўзнагароды за сваё выступленне:

Добры вечар, гаспадару!
Вынесь жа нам каўбас пару.
Ой, пахадзі каля печкі,
Пашукай жа нам перапечкі.
Ой, пахадзі каля кваскі,
Пашукай жа нам каўбаскі.

Гаспадар выносіў калядоўнікам хлеб, сала, мяса, садавіну, каўбасы, бліны. Усё гэта калядоўшчыкі складалі ў торбу, якая ад двара да двара рабілася ўсё цяжэйшай. На развітанне яны жадалі гаспадару шчасця, багацця, каб сыны жаніліся, дочки замуж выходзілі. І ішлі далей па вёсцы. Калі ў гурце быў персанаж Каза, то сігналам несці пачастунак бый момант, калі Каза падала на падлогу і быццам «памірала». Гэта азначала вялікае няшчасце: значыць, не будзе ўраджаю і дабрабыту. Трэба ажывіць казу: прынесці пачастункаў. І калядоўшчыкі спявалі адпаведныя песні:

Гаспадар ідзе,
Кілубасу нясе,
Сем кускоў сала,
Штоб каза ўстала.
Паўмеркі жыта,
Штоб каза была сыта.
Паўмеркі аўса,
Штоб каза расла.

На Палессі хадзіла «звездой» – зоркай на кіі. Зорку абцягвалі белай тканінай, у сярэдзіне гарэла знічка.

Калядоўшчыкаў завуць па-рознаму: «каляднікі», «звездары», «шчадраванцы», «цары», «конікі», «цыганы», «шчадруючыя госці», «казаходзіць». Прыходу калядоўшчыкаў сяляне чакалі з нецярпеннем. У народзе казалі: «Каляднікі прыйдуць – добры год будзе», «Калядоўшчыкі ў хату шчасце нясуць».

КАЛЯДНЫЯ ПЕСНІ НАШАГА ЧАСУ

Ангел с неба к нам спустился
И сказал: «Иисус родился!»
Мы пришли его прославить
И вас с праздником поздравить!

*Сеем, веєм, повеваем,
С Рождеством вас поздравляем.
Вы Христа прославляйте,
Угощенья нам давайце!*

Я Коза-дереза
Из Москвы приехала.
Дайте рубль, дайте два,
Чтоб назад уехала.

*Сеем-сеем, посеваем,
С Новым годом поздравляем,
Чтоб вы счастливо жили,
Нам колядочки дали.*

Колядин-колядин,
Я у батьки один.
Меня батька послал,
Чтоб я грошей набрал,
А я грошей не набрал,
Только торбу потерял.

Рождество Христово,
Ангел прилетел.
Он летел по небу
Людам песню пел:
«Вы люди, ликуйте,
Все днесь торжествуйте,
Днесь Христова Рождества!»

Запісалі:

Канановіч Вікторыя,
Раковіч Аляксандр,
Грэбень Максім,
Кішэвіч Аляксандр,
члены аб'яднання па інтэрсах
«Краязнаўства»

РАДАВОД

*Мы тройчы дзеці ў вечным крузе:
Мы – дзеці роднае сям'і,
Мы – дзеці маці-Беларусі
І дзеці матухны-Зямлі...*

Н.Гілевіч

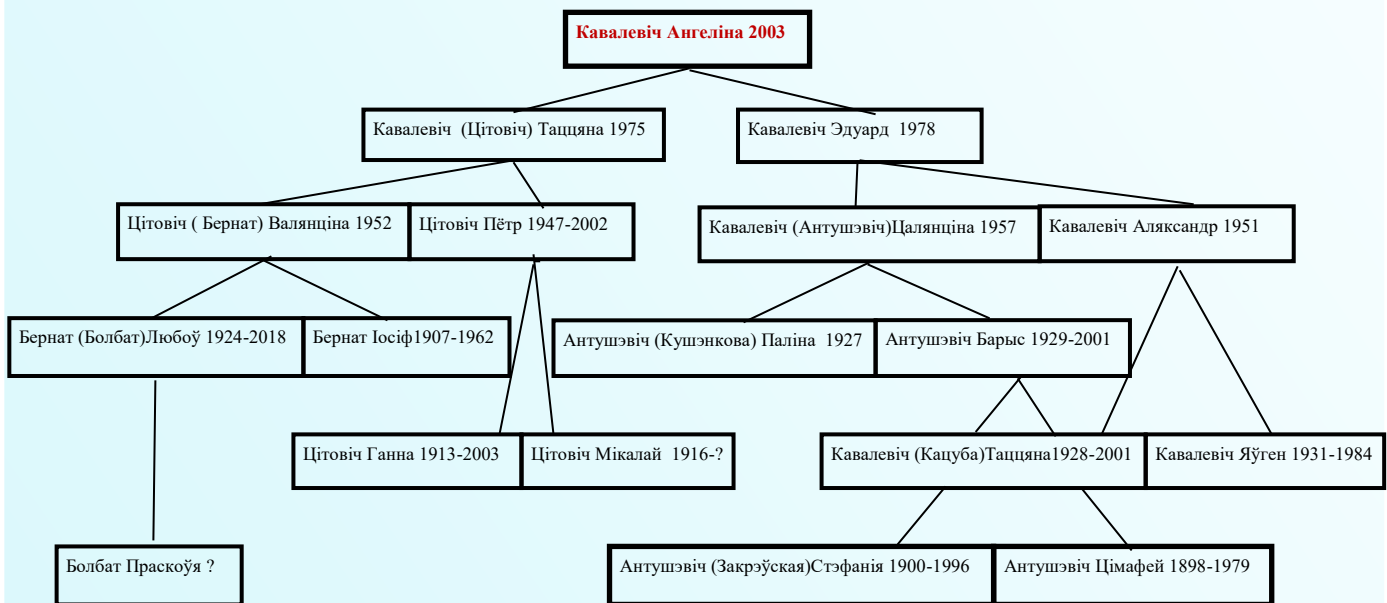
На думку некаторых псіхологаў, у лёсе асобнага чалавека адлюстроўваецца гісторыя яго сям'і. Вывучэннем гісторыі сем'яў і родаў займаецца спецыяльная навука – **генеалогія**. Яе назва паходзіць ад старажытнагрэчаскага слова, якое перакладаецца як «радавод».

На занятках аб'яднання па інтарэсах «Краязнаўства» мы вырашылі зазірнуць у мінулае сваіх сем'яў, успомніць продкаў і навучыцца складаць радавод. Дапамагала мне ў гэтай справе мама і, дзякуючы ёй, мы прасачылі наш род аж да шостага калена.

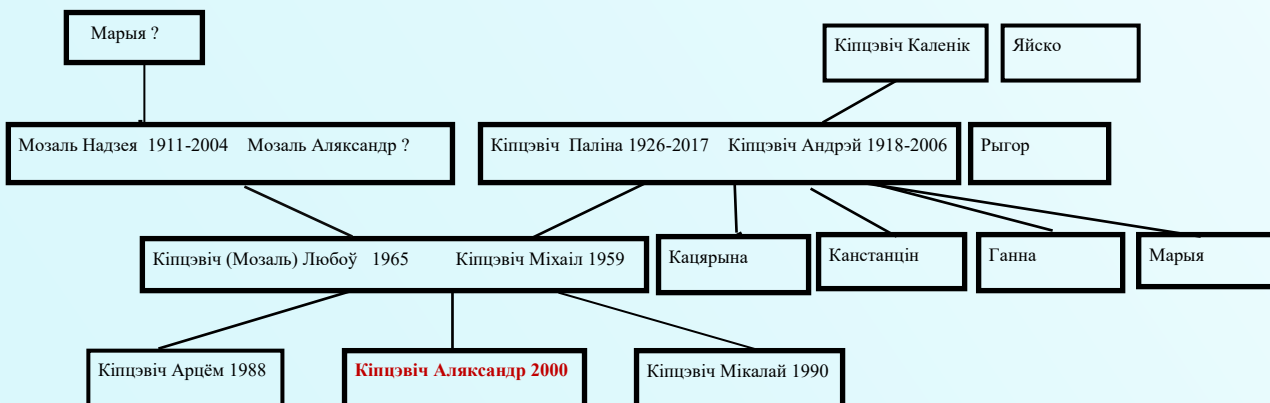
У кожнага з маіх продкаў было вельмі няпростое жыццё, але яно было карысным, поўным. Нам, нашчадкам, вельмі патрэбна памяць аб продках нашых, бо мы жывём дзеля жыцця далейшага на зямлі, і што даведаюцца пра наш час наступныя пакаленні, залежыць ад кожнага з нас.

Кавалевіч Ангеліна, навучэнка групы №14

Радавод Кавалевіч Ангеліны

Радавод Кіпцэвіча Аляксандра

АДГАДАЙЦЕ “ЗІМНІЯ” ЗАГАДКІ

1. Карова бяжыць, скура ляжыць.
2. Сівое сукно лезе праз акно.
3. Днём акно разбіта, а за ноч устаўлена.
4. Ляцяць птушкі без крылаў, а садзяцца без ног.
5. Белае палатно, а пад ім халадно.
6. Лесам і полем ідзе, дзецям падарункі нясе, а прыходзіць раз у год – якраз пад Новы год.
7. У якім кутку ўлетку мароз трашчыць?
8. На дварэ гарою, а ў хаце вадою.
9. Ляцеў птах, на ваду – бах. Вады не скалыхнуў, на дно патануў.
10. Прышоў вол, выпіў вады дол.

Ад рэдактара

Адгадкі прымаюцца ў кабiнеце №26 да канца лютага

Павел Восіпавіч Сухі

У Луніны ёсць вуліца, а таксама помнік Паўлу Восіпавічу Сухому. Што ж гэта за чалавек? Як ён звязаны з нашым горадам?

Мы даведаліся, што нарадзіўся ён 10 ліпеня 1895г. у г. Глыбокае Віцебскай вобласці. Гэта вядомы авіяканструктар, доктар тэхнічных навук, адзін з заснавальнікаў савецкай рэактыўнай і зверхгукавой авіяцыі.

У 1918-1919гг. Паўлу Сухому было прапанавана месца настаўніка матэматыкі ў г.Луніны. У гэтай школе ён пазнаёміўся з маладой настаўніцай французскай мовы Соф'яй Феліксаўнай Цянчынскай, сваёй будучай жонкай.

У 1919 г. Павел Сухі, Соф'я Феліксаўна і некалькі іншых настаўнікаў, ратуючыся ад польскіх войск, вымушаны былі выехаць у Гомель. Тут яны настаўнічалі ў школе для дзяцей чыгуначнікаў, якою кіраваў бацька Восіп Андрэвіч Сухі.

Летам 1921 г. Павел Сухі пераехаў у Расію, вучыўся ў Тэхнічным вучылішчы ў Маскве. За вялікія заслугі двойчы атрымаў званне Героя Сацыялістычнай працы (1957, 1965), з'яўляецца лаўрэатам Сталінскай (1943), Ленінскай (1968) і Дзяржаўнай (1975) прэміі. Памёр у 1975г.

Мы па праву можам ганарыцца тым, што такі таленавіты чалавек жыў і працаваў у нашым горадзе.

Карына Наркевіч, навучэнка групы №24

Друкаваны орган
аб'яднання
па інтарэсах
«Краязнаўства»

Выдаецца з
верасня 2018г.

Галоўны рэдактар:
Антановіч
Галіна Мікалаеўна

Тэхнічны рэдактар:
Наркевіч Карына

Рэдакцыйная
калегія:
Канановіч Вікторыя,
Маснева Ганна,
Плескацэвіч Яна,
Кавалевіч Ангеліна

Наш адрас:
вул.Чэхава,10а
225644 г.Лунінец
Брэсцкай вобл.

Наш сайт:
www.lgplp.brest.by

E-mail: lgplp@brest.by

Выходзіць 1 раз у
месяц

